

SAKKI ry:n lausunto sivistysvaliokunnalle 26.4.2022

Asia: VALTIONEUVOSTON SELONTEKO JULKISEN TALOUDEN
SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2023–2026

Yleiset huomiot

Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2023–2026 antaa ammatilliselle koulutukselle ja ammatillisille opiskelijoille kohtuulliset lähtökohdat ja tulevaisuusnäkymät. Vaikka koulutuksen rahoitus käytännössä vähenee määräaikaisten tulevaisuusinvestointien loppuessa 2022 ja korvaavan rahoituksen taso on alhaisempi, on pysyvän rahoituksen lisääminen 50 miljoonalla vuodessa hyvin tervetullutta ja tarpeellista. Kiitämme ja pidämme pitkäjänteisenä toimintana myös sitä, ettei opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle kohdistettu säästöjä sekä Suomen tavoitetta nostaa tutkimus- ja kehittämismenot 4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä.

Tarkemmat huomiot

Opetuksen tarve

Vuoden 2022 loppuun voimassa olevat, ammatillisen koulutuksen opetukseen ja ohjaukseen suunnatut tulevaisuusinvestoinnit ovat tulleet tarpeeseen. Amisbarometrin (SAKKIn ja Otus sr:n toteuttama laaja kyselytutkimus, vuonna 2019 vastaajia n. 9 500 ja 2022 n. 14 500) mukaan vuonna 2019 lisää opettajan pitämää opetusta kaipasi 30 % perustutkinto-opiskelijoista. Kyse ei ole vain nuorimpien, peruskoulun päättäneiden opiskelijoiden näkemyksistä: yli 20-vuotiaista pt-opiskelijoista näin koki 37,5%. Lisäopetuksen tarve oli hieman pienentynyt tuoreimmassa, tänä talvena toteutetussa Amisbarometrissa, mutta on silti vahvaa: kaikista pt-opiskelijoista opetusta halusi lisää

Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry
Hakaniemenranta 1 C | 00530 Helsinki
www.sakkiry.fi | Y-tunnus: 0678133-8

27% vastaajista. Lisää opetusta kaipasivat edelleen varsinkin vanhemmat opiskelijat: yli 20-vuotiaista pt-opiskelijoista näin vastasi 34,5%, yli 25-vuotiaista pt-opiskelijoista jopa 38%. Toivommekin että oppilaitokset voivat käyttää pysyvän rahoituslisäyksen opettajien ja ohjaajien pitkäjänteiseen palkkaamiseen.

Opetuksen ja tuen tarve ilmenee myös muilla tavoin. Ammatillisen koulutuksen reformi vei oppimista aiempaa enemmän työpaikoille, mikä on hyvin toteutettuna toimiva tapa oppia. Sekin kuitenkin vaatii resursseja ja tukea, esimerkiksi oppimistavoitteiden läpikäyntiä opiskelijan, opettajan ja työpaikan edustajan kanssa sekä muuta tukea opiskelijalle työssäoppimisjakson ajan. Noin 20% pt-opiskelijoista kuitenkin vastasi, ettei työpaikkaohjaaja osallistunut opiskelijan HOKSin (henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma) päivittämiseen työssä tapahtuvan oppimisen osalta. HOKSin päivitys olisi juuri se hetki, jolloin osaamistavoitteet tulisi käydä läpi. Vuoden 2022 Amisbarometrissa joka yhdeksäs koki ettei ollut tarvittavia valmiuksia kun aloitti ensimmäisellä työssäoppimispaikalla, mikä kertoo tarpeesta saada paremmin valmiuksia opetuksessa.

Muu tuki

Oppivelvollisuus on osaltaan lisännyt opiskelijoiden tukitarpeita, varsinkin erityisen tuen tarvetta. Pidämme uudistusta hyvänä, mutta se myös edellyttää resursseja. Tuen tarpeita tuleekin seurata ja varautua lisäämään esimerkiksi ammatillisten erityisoppilaitosten resursseja. Jos oppivelvollisuutta suorittaville onnistutaan turvaamaan sujuva opintopolku, osaaminen sekä tutkinto, vähentää se merkittävästi uudelleen- tai täydennyskoulutusta ja välttämään tarpeettomalta ja moninkertaiselta koulutukselta.

Rahoitusta kaippaa myös korona-pandemian jälkien korjaaminen. Pandemia on jättänyt jälkensä opiskelijoiden tulevaisuuden näkymiin, käytännön osaamiseen sekä vuorovaikutusmahdollisuuksiin. Amisbarometrissa tämä näkyi esimerkiksi

opiskeluun kohdistuvan innon polarisoitumisena. Positiivisesti suhtautuvien määrä on noussut, mutta samoin myös heidän, jotka kokevat opiskelun raskaana. Odotetusti opettajien opetusmenetelmät nousivat vuoden 2022 kyselyssä aiempaa enemmän syyksi opintojen hidastumiseen.

Syksyllä alkava TUVA-koulutus voi osaltaan tarjota ratkaisun niille opiskelijoille, jotka eivät vielä peruskoulun päättyessä tiedä mille alalle haluaisi jatkaa tai eivät opiskeluvalmiuksiltaan vielä pärjää tutkintokoulutuksessa. TUVA-koulutusta koskevassa hallituksen esityksessä todettiin, että nykyisistä koulutusmuodoista yhdistetty TUVA-koulutus houkutelleeikin paremman alueellisen saatavuuden myötä nykyistä enemmän hakijoita, mutta rahoituksen tasossa tätä ei ole huomioitu. Ottaen huomioon että oman alan etsiminen ja alanvaihto on ammatillisessa koulutuksessa merkittävä ilmiö, auttaisi TUVAKO juuri tähän haasteeseen, jos se resursoidaan hyvin. Parempi opintojenohjaus perusasteen viimeisillä luokilla ja tutustumismahdollisuus ammatillisen koulutuksen eri aloihin osa myös osaratkaisuja oman alan löytämiseen.

Opiskelijoiden toimeentulo

Opintotuen tulorajojen korotus on tervetullutta, mutta se ei ratkaise toimeentulon ongelmia kaikilla opiskelijoilla. Amisbarometrin perusteella pintolainan käyttö jossain vaiheessa elämää on noussut todella paljon yli 20-vuotiaiden kohdalla. Vuonna 2019 opintotukea oli nostanut opiskelijoista 26%, vuonna 2022 jo 46%. Lainaa nostavien määrä on näkynyt myös Kelan tilastoissa, samoin keskimääräisen opintolainan jyrkkä kasvu. Kun lukuvuosien 2005/2006 ja 2013/2014 välillä keskimääräinen ammatillisten opiskelijoiden opintolainan määrä pysyi melko tasaisesti n. 3 300€ ja n. 3 800€ välillä, nousi lainamäärä lukuvuodeksi 2020/2021 jo 9 430€ tasolle ja on tänä lukuvuonna ylittänyt jo 10 000€ tason. Velkaantuminen ei ole kestävä, niin opiskelijoiden oman tulevaisuuden rakentamisen kannalta. Velkaantumiskehitys ei myöskään tue tavoitetta siitä, että nykyistä useampi nuori suorittaisi korkeakoulututkinnon. Kun kasvun tulisi tulla varsinkin ammatillisen toisen asteen tutkinnon suorittaneista, voi

eri tutkintoasteilta hyvin isoksi kumuloituva lainamäärä toimia karkottimena ja käytännön esteenä. Opintotuen rakennetta tulisikin muuttaa vähemmän opintolainapainotteiseksi ja opintorahaa korottaa.

Toimeentulon haasteet korona-aikana näkyvät myös muilla tavoin. Pikavippien nostaminen kasvoi vanhempien opiskelijoiden kohdalla. Vuonna 2019 yli 25-vuotiaista n. 12% vastasi nostaneensa joskus pikavippejä, vuonna 2022 näin vastasi 15,6%. Onneksi 17-vuotiaiden ja nuorempien kohdalla kasvu oli hyvin pientä ja pikavippejä nostaneiden osuus pysyi 4% tuntumassa. Rahan lainaaminen vanhemmilta tai huoltajilta sen sijaan kasvoi juurikin nuorten kohdalla, alle 20-vuotiaista 42% vuonna ja jopa 78% vuonna 2022.

JUTTA VIHONEN

Puheenjohtaja

044 7530 581

jutta.vihonen@sakkiry.fi

NOORA LUUKKA

Pääsihteeri

050 3100 570

noora.luukka@sakkiry.fi

Lisätietoja:

Matti Tujula

edunvalvonnan asiantuntija

044 7766 048

matti.tujula@sakkiry.fi

Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry

Hakaniemenranta 1 C | 00530 Helsinki

www.sakkiry.fi | Y-tunnus: 0678133-8